

การออกกลางคันและการย้ายถิ่นเข้าสู่ความเป็นแรงงาน:
กรณีศึกษาจากชุมชนแห่งผู้รับเหมาตึกแต่งภายใน
จังหวัดสุรินทร์*

นิธิศ ธรรมแสงอดิภา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
th_nithis@yahoo.com

อเนกพล เกื้อมา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
anagpon@gmail.com

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การออกกลางคันจากโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น การย้ายถิ่นเข้าสู่ความเป็นแรงงานและผลกระทบ: กรณีศึกษาจังหวัดสุรินทร์ หลักสูตร
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพัฒนามนุษย์และสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วารสารวิจัยสังคม ปีที่ 41 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย.2561) หน้า 189-216.

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสาเหตุในการออกกลางคัน และการย้ายถิ่นเข้าสู่ความเป็นแรงงาน และกระบวนการในการย้ายถิ่นเพื่อไปทำงาน ภายใต้บริบทความเป็นชุมชนแห่งผู้รับเหมาตักแต่งภายใน จังหวัดสุรินทร์ ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แรงงานช่างเฟอร์นิเจอร์ที่ออกกลางคันในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 9 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับการสังเกตการณ์ (Observation) ที่บ้านในชุมชนต้นทาง ที่ทำงาน และที่พักอาศัยในพื้นที่ปลายทาง

ผลการศึกษาสาเหตุในการออกกลางคันของกรณีศึกษา พบว่า มาจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1) ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ที่กรณีศึกษารับรู้ว่าตนเป็นภาระในการส่งเสีย 2) ความรุนแรงในสถานศึกษา ทั้งจากครูและเพื่อนนักเรียน และ 3) ความไม่ตั้งใจของการเรียนหนังสือ โดยมีทั้งผู้ที่ลาออกเพราะไม่อยากเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว และผู้ที่ลาออกเพราะอยากเรียนหนังสือและตั้งใจจะไปทำงาน เมื่อกรณีศึกษาเหล่านี้ลาออกจากการศึกษา กลางคันแล้วเข้าสู่กระบวนการย้ายถิ่น โดยมีขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ 1) การเรียนรู้พฤติกรรมกรย้ายถิ่นจากเครือข่ายการย้ายถิ่นที่เป็นกลุ่มเพื่อน ญาติพี่น้อง หรือเพื่อนบ้านในชุมชน 2) การเกิดปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจย้ายถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การมีความนับถือตนเองเพิ่มขึ้น และวัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่นที่เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ส่วนปัจจัยดึงดูด ได้แก่ การถูกชักชวนและอำนวยความสะดวกโดยเครือข่ายการย้ายถิ่น และโอกาสในการออกไปเรียนรู้ชีวิตการทำงานและใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ และ 3) การย้ายถิ่นและการปรับตัวในการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นแรงงาน พบว่า กรณีศึกษาไม่มีความลำบากในการปรับตัวเท่าใดนัก เพราะได้รับการอำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทาง ที่พักอาศัย และงานจากเครือข่ายการย้ายถิ่น แต่มีกรณีศึกษาบางคนที่พบปัญหาจากพฤติกรรมไม่พึงประสงค์จากเพื่อนร่วมงาน

คำสำคัญ: การออกกลางคัน, แรงงานย้ายถิ่น, เครือข่ายการย้ายถิ่น

Dropping Out Of Middle School and Labour
Migration: Case Studies from the Community of
Interior Decoration Contractors in
Surin Province*

Nithis Thammasaengadipha

Chulalongkorn University

th_nithis@yahoo.com

Anegpon Kuama

Chulalongkorn University

anagpon@gmail.com

* The article is part of a thesis titled “Dropping out of the Lower Secondary School, Labour Migration and Its Impact: A Case Study of Surin province, Master of Arts Program Human and Social Development Program, Chulalongkorn University

Abstract

This research aimed to study the causes of dropping out of middle school and labour migration and the labour of the people from the community of interior decoration contractors in Surin Province. The informants were 9 interior decoration labours who had dropped out of middle school. The data was collected by in-depth interview and observation.

The study shows that there were 3 factors affecting dropping out of middle school: 1) family economic status, 2) violence in school and 3) the lack of motivation for school with two types of this factor both 3.1) the pure lack of motivation for school and 3.2) the need to go to work instead of schooling. When these informants had already dropped out of school, they had involved in labour migration processes as followed: 1) the migration behavior learning from friends, relatives or neighbors who were in a migration network, 2) the accumulation of migration decision factors include, the push factors: family economic status, the increase of self-esteem and the culture of migration and the pull factors: being invited and assisted by a migration network and the opportunity of work and urban life learning and 3) the migration and the adaptation to be a decoration labour which were not that hard because they were assisted in the travelling, housing, and a job. However, there were some cases who had problems with colleague's inappropriate behavior.

Keywords: Dropping out, Labour Migration, Migration Network

บทนำ

นับตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ที่ขยายระยะเวลาการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี หรือจากระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การออกกลางคัน (Dropping Out) ของนักเรียนได้กลายมาเป็นปัญหาความสูญเสียเปล่าที่เกิดขึ้นควบคู่กับการลงทุนเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐอยู่เสมอ จนกระทั่งปีงบประมาณ 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 อ้างถึงในอภิชาติ เสนาะนันท์, คุณวุฒิ คนฉลาด และเสรี ชัดรัมย์, 2555) ได้กำหนดให้การแก้ปัญหาเด็กออกกลางคันเป็นจุดเน้นสำคัญในกลยุทธ์ด้านการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการลดจำนวนเด็กออกกลางคัน และเร่งนำเด็กที่ออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบโรงเรียน ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุและผลกระทบจากการออกกลางคันโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างแพร่หลาย

อย่างไรก็ตาม การสำรวจศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการออกจากการศึกษาออกกลางคันในอดีตที่ผ่านมาส่วนใหญ่มักเป็นมุมมองในระดับมหภาค (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 2540; สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542) ที่มุ่งเน้นหาทางออกที่เป็นสากลเพียงทางเดียว คือ การพยายามนำผู้ออกกลางคันกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยมองข้ามบริบทในระดับชุมชนที่ประกอบไปด้วยปฏิสัมพันธ์ของผู้คนกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว กลุ่มเพื่อน เครือญาติ สถานศึกษา ฯลฯ รวมถึงอิทธิพลจากกระแสทุนนิยมที่แผ่ขยายเข้ามา ก่อให้เกิดค่านิยมและทางเลือกใหม่ๆ ผู้เขียนจึงได้มองเห็นความสำคัญของการทำความเข้าใจเรื่องสาเหตุของปรากฏการณ์การออกจากการศึกษาออกกลางคันจากมุมมองของผู้ออกกลางคันเอง ภายใต้บริบทของชุมชนแห่งหนึ่งในเขตจังหวัดสุรินทร์ที่เป็นภูมิลำเนาของเครือข่ายผู้รับเหมาตักแต่งภายใน ซึ่งนำพาโอกาสทางเศรษฐกิจเข้ามาในชุมชนจนก่อให้เกิดปรากฏการณ์การย้ายถิ่นควบคู่ไปกับการเลิกเรียนหนังสือ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาสาเหตุในการออกจากการศึกษากลางคันก่อนจบการศึกษาภาคบังคับ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ของแรงงานช่างเฟอร์นิเจอร์จากชุมชนแห่งผู้รับเหมาตกแต่งภายในจังหวัดสุรินทร์
- 2) เพื่อศึกษากระบวนการย้ายถิ่น ประกอบด้วย การเรียนรู้พฤติกรรม การย้ายถิ่น ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น การย้ายถิ่นและการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นแรงงานช่างเฟอร์นิเจอร์

แนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดว่าด้วยสาเหตุการออกกลางคัน

ในปี 1984 เวห์เลจ และรัทเทอร์ (Wehlage and Rutter, 1984) ได้ศึกษาสาเหตุของการออกกลางคันโดยเจาะจงไปที่อิทธิพลของโรงเรียนที่มีต่อการตัดสินใจของนักเรียน เนื่องจากการศึกษาสาเหตุการออกกลางคันที่ปรากฏในสมัยนั้นส่วนใหญ่มุ่งเน้นเฉพาะปัจจัยทางด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเป็นสำคัญ หรือที่เวห์เลจ และรัทเทอร์ กล่าวว่า เป็นอคติที่มีต่อชนชั้นกลาง (Middle-class Bias)

การศึกษาครั้งนั้น เวห์เลจ และรัทเทอร์ อาศัยข้อมูลจากโครงการ High School and Beyond ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งแรกในปี 1980 ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามกำลังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 2 และเก็บข้อมูลอีกครั้งในปี 1982 ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลบางคนออกกลางคันก่อนสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย บางคนไม่ได้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ในขณะที่บางคนกำลังศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า ข้อสรุปที่ได้โดยส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความขัดแย้งกับผลการศึกษาอื่นๆ ก่อนหน้านั้นัก เช่น สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมมีอิทธิพลต่อผลความสามารถในการเรียนในระบบโรงเรียน พฤติกรรมในโรงเรียน และการตัดสินใจออกกลางคัน อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ได้พบปัจจัยเพิ่มเติมบางประการที่สามารถทำนายความขัดแย้งระหว่างนักเรียนและสถานศึกษาได้ นั่น

คือ การที่นักเรียนมองว่าระบบการควบคุมความประพฤติไร้ประสิทธิภาพและขาดความยุติธรรม

ทฤษฎีเครือข่ายการย้ายถิ่น (Migration Network Theory)

เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากมุมมองทางสังคมวิทยา มองว่าเครือข่ายการย้ายถิ่นเป็นทุนทางสังคม (Social Capital) ที่มีความสำคัญในการเชื่อมโยงผู้คนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการย้ายถิ่นเข้าด้วยกัน

อัลเบอर्टอ พอลลอนี (Alberto Palloni) และคณะ ให้ความหมายเครือข่ายการย้ายถิ่น (Migration Network) ว่าหมายถึง สายสัมพันธ์ส่วนบุคคลระหว่างผู้ย้ายถิ่น ผู้เคยย้ายถิ่น และผู้ไม่เคยย้ายถิ่น ในพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง มักอยู่ในรูปของเครือญาติ เพื่อนฝูง และผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนต้นทางเดียวกัน เครือข่ายการย้ายถิ่นเกิดจากการที่มีผู้ย้ายถิ่นไปยังพื้นที่ปลายทางหนึ่ง เมื่อผู้ย้ายถิ่น ณ พื้นที่ปลายทางนั้นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ได้รวมตัวกันเป็นเครือข่ายเพื่อคอยอำนวยความสะดวกในการย้ายถิ่นให้กับผู้ที่จะย้ายถิ่นออกจากพื้นที่ต้นทาง ทำให้เกิดการย้ายถิ่นอย่างต่อเนื่อง ในทางกลับกัน การย้ายถิ่นที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก็ทำให้เครือข่ายการย้ายถิ่นขยายกว้างมากขึ้น (Palloni et al., 2001)

พัชรวาลัย วงศ์บุญสิน (2552) ได้ทำการสรุปสาระสำคัญของทฤษฎีเครือข่ายการย้ายถิ่นจากงานเขียนของนักวิชาการต่างๆ ไว้ ดังนี้

1) การเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของการย้ายถิ่น เป็นผลมาจากเครือข่ายการย้ายถิ่นซึ่งมีส่วนในการช่วยเหลือผู้ย้ายถิ่นในการลดต้นทุนและความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ สังคม ด้านความรู้สึก ส่งผลให้บุคคลต้นทางมีแนวโน้มตัดสินใจย้ายถิ่นมากขึ้น และเมื่อมีการย้ายถิ่นมากขึ้น เครือข่ายการย้ายถิ่นก็ขยายตัวกว้างขึ้น

2) แม้ว่าการย้ายถิ่นเริ่มแรกจะเกิดจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองก็ตาม เมื่อการย้ายถิ่นเกิดขึ้นและขยายตัวมากขึ้นแล้วเรื่อยๆ และเกิดมีเครือข่ายที่เชื่อมต่อผู้คนในพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทาง ทำให้การย้ายถิ่นเกิดขึ้นอย่างง่ายดาย ปัจจัยเริ่มแรกทีก่อให้เกิดการย้ายถิ่นจะค่อยๆ เสื่อมอิทธิพลไป

3) เครือข่ายการย้ายถิ่น ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของทุนทางสังคมนี้ เป็นกลไกสนับสนุนการย้ายถิ่นที่อยู่นอกเหนืออำนาจควบคุมของรัฐ เครือข่ายจะทำหน้าที่ด้วยการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารจากคนรู้จักคนหนึ่งไปสู่คนรู้จักอีกคนหนึ่ง และเกิดการบอกต่อกันไปเรื่อยๆ เช่น การที่ผู้ย้ายถิ่นคนหนึ่งส่งข่าวกลับมายังบ้านเกิด ทำให้ทั้งผู้ที่กำลังตัดสินใจจะย้ายถิ่นและยังไม่คิดจะย้ายถิ่นได้รับทราบเกี่ยวกับความเป็นไปต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาที่พบ การแก้ไขและความช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนวิถีชีวิต การทำงาน และผลตอบแทน สิ่งเหล่านี้เรียกว่าข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) ซึ่งเปรียบเหมือนประชาสัมพันธ์ที่สำคัญของเครือข่ายการย้ายถิ่น

ทฤษฎีวิวัฒนาการแห่งการย้ายถิ่น (Culture of Migration Theory)

วิลเลียม แคนเดล และดักลาส แมสซี (Kandel and Massey, 2002: cited in Ali, 2007) ได้ทำการศึกษาเรื่องการย้ายถิ่นไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาของชาวเม็กซิกัน พบว่า สาเหตุหลักของการย้ายถิ่นเป็นเพราะอิทธิพลของวัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น อย่างไรก็ตาม ความหมายของวัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่นยังมีได้ถูกนิยามอย่างชัดเจน กระทั่ง ซิเอด อาลี (Syed Ali, 2007) ศาสตราจารย์ด้านสังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน นิวยอร์ก ได้ทำการศึกษารูปแบบการย้ายถิ่นจากเมืองไฮเดอราบัด เมืองศูนย์กลางการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของอินเดีย ไปยังกลุ่มประเทศในคาบสมุทรอาระเบีย (Gulf States) โดยอาศัยมุมมองวัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่นเป็นหลัก โดยได้ให้นิยาม วัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น ว่าหมายถึง ความคิด แบบแผนการปฏิบัติ ประดิษฐกรรมทางวัฒนธรรม (Cultural Artefacts) รวมถึงความเชื่อ ความปรารถนา (Desire) สัญลักษณ์ เรื่องเล่า และการขึ้นชมการย้ายถิ่นผ่านทางช่องทางสื่อสารต่างๆ ที่คอยสนับสนุนให้เกิดการย้ายถิ่น

นอกจากนี้ แคนเดล และแมสซี กล่าวไว้ในงานของพวกเขาว่า “ใจความสำคัญของวัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น คือ การที่ผู้ไม่ย้ายถิ่น (Non-migrants) ส่งเกตผู้ย้ายถิ่นที่ตนมีความสัมพันธ์ทางสังคม และหาหนทางที่จะย้ายถิ่นตามไปด้วย” ดังนั้น วัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น จึงเป็นผลพวงจากการ

แพร่ขยายการย้ายถิ่นในชุมชน และการเพิ่มความหนาแน่น (Density) ของเครือข่ายการย้ายถิ่น (Massey et al., 1998: cited in Ali, อ้างแล้ว)

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เน้นการสัมภาษณ์ ประวัติชีวิต (Life History) ของกรณีศึกษาช่างเฟอร์นิเจอร์จากชุมชนผู้รับเหมา ตกแต่งภายใน จังหวัดสุรินทร์ ที่ออกจากการศึกษากลางคันทั้งหมด 9 คน ในขณะที่ให้สัมภาษณ์มีอายุระหว่าง 16-22 ปี เข้าถึงกรณีศึกษาได้โดยการ แนะนำของผู้ใหญ่บ้านและผู้รับเหมาตกแต่งภายในคนหนึ่ง (Snowball Sampling) และเลือกกรณีศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2) การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้รับเหมาตกแต่งภายใน 1 คน และพ่อแม่หรือผู้ปกครองกรณีศึกษา 9 คน

3) การสังเกตการณ์ (Observation) สภาแวดล้อมและวิธีการทำงาน ที่ไซต์งานในโรงแรมแห่งหนึ่ง สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวในชุมชนต้นทาง สภาพความเป็นอยู่ที่บ้านพักหลังหนึ่งในพื้นที่ปลายทาง และพฤติกรรมและความรู้สึกที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงออกระหว่างสัมภาษณ์

ในระหว่างดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2560 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์และผู้คนในบริบทที่กำลังศึกษา กระทั่ง ดำเนินการรวบรวมข้อมูลแล้วเสร็จ จึงนำข้อความหรือประโยคสำคัญที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นที่ต้องการศึกษามาแยกประเด็นแล้วแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ อันมีลักษณะเป็นหัวข้อหลักที่ประกอบไปด้วยหัวข้อย่อยต่างๆ จากนั้น เขียน บรรยายข้อค้นพบอย่างละเอียด พร้อมทั้งยกตัวอย่างบทสัมภาษณ์ประกอบ เพื่อ แสดงความชัดเจนของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษา

จากหมู่บ้านเฟอร์นิเจอร์ผู้รับเหมาตกแต่งภายใน: จุดเริ่มต้นของการชักชวนวัยรุ่นผู้ชายให้ย้ายถิ่น

ชุมชนผู้รับเหมาตกแต่งภายใน ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ทางตอนใต้ของจังหวัดสุรินทร์ อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 22 กิโลเมตร มีลักษณะเป็นย่านตลาด ร้านค้า บ้านเช่า หอพัก และเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์เขมรและอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เป็นชุมชนที่มีบริการด้านต่างๆ อย่างทั่วถึง ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า ประปา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สถานีตำรวจ โรงเรียน ร้านถ่ายเอกสาร ร้านอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา คือ รับจ้างทั่วไป และค้าขาย

ยุคหมู่บ้านเฟอร์นิเจอร์

จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านและผู้รับเหมาตกแต่งภายในรายหนึ่งในชุมชน พบว่า จุดเริ่มต้นของการเป็นชุมชนผู้รับเหมาตกแต่งภายในเริ่มขึ้นในช่วงหลังปี พ.ศ. 2510 เป็นต้นมา เมื่อชาวบ้านจากชุมชนใกล้เคียงได้ย้ายถิ่นไปทำงานในโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ลอยตัว (Movable furniture) ที่กรุงเทพมหานคร และได้ชักชวนคนในชุมชนไปคราวละ 1-2 คน ในสมัยนั้นชาวบ้านเรียกผู้ย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ว่า “หมู่บ้านเฟอร์นิเจอร์” และกลายเป็นสถานะที่โก้เก๋ เป็นที่ชื่นชมของหญิงสาวในชุมชนด้วยผิวที่ขาวกว่าคนในหมู่บ้านเพราะอาบน้ำประปาและไม่ได้ทำงานกลางแจ้งพร้อมกับกางเกงยีนส์มีเย็บหัวและนาฬิกา Seiko หมู่บ้านเฟอร์นิเจอร์ จึงเป็นเป้าหมายที่ชายหนุ่มในหมู่บ้านอยากจะเป็น แต่การเข้าไปทำงานเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์ในช่วงแรกๆ นั้นมีโอกาสค่อนข้างจำกัด มีเพียงคนที่มีความสนิทสนมและได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนในชุมชนใกล้เคียงที่สามารถเข้าไปทำงานได้

กระทั่งก่อนปี พ.ศ. 2520 เล็กน้อย ซึ่งตรงกับ “ยุคแรกเริ่มของของงานออกแบบและตกแต่งภายใน” (พ.ศ. 2519-2524) เป็นช่วงที่สถานการณ์บ้านเมืองกลับเข้าสู่สภาวะปกติหลังจากสิ้นสุดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516

และ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 และธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เริ่มเติบโตพร้อมกับแหล่งร้านค้าเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้านหลายแห่งที่เน้นผลิตเฟอร์นิเจอร์แบบลอยตัวเพื่อการส่งออก สร้างรายได้เข้าประเทศปีละหลายพันล้านบาท ทำให้เกิดความต้องการแรงงานเพื่อผลิตเฟอร์นิเจอร์ในโรงงาน (เอกชาติ จันอุไรรัตน์, 2551) อาชีพช่างเฟอร์นิเจอร์ในโรงงานได้กลายเป็นที่นิยมในหมู่วัยรุ่นชายในชุมชน ชายหนุ่มในชุมชนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มักย้ายถิ่นตามญาติผู้ใหญ่เข้าไปทำงานในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ๆ

ยุคผู้รับเหมาตกแต่งภายใน

ในช่วง พ.ศ. 2530-2534 อันเป็น “ยุคเติบโตของงานออกแบบและตกแต่งภายใน” รัฐบาลในขณะนั้นได้ดำเนินนโยบายเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) เพื่อก้าวขึ้นมาเป็นเสือตัวที่ห้าแห่งเอเชีย และธนาคารพาณิชย์ได้ดำเนินนโยบายปล่อยสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ผู้มีรายได้น้อยเป็นจำนวนมาก เกิดการขยายตัวของที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กอปรกับนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำให้เกิดบ้านพักตากอากาศกระจายอยู่ทั่วไปในต่างจังหวัด ทั้งเขตภูมิทัศน์ที่เป็นทะเลและภูเขา พร้อมทั้งโรงแรม รีสอร์ท และคอนโดมิเนียม รวมถึงการก่อสร้างศูนย์ประชุมแห่งชาติอาคารพิพิธภัณฑสถานสมัยใหม่ และแหล่งท่องเที่ยวสถานบันเทิงยามราตรีที่ตั้งจุดลูกค้าด้วยการตกแต่งภายในด้วยสไตล์ที่หลากหลาย (เอกชาติ จันอุไรรัตน์, อ้างแล้ว)

ลูกค้านายใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของอสังหาริมทรัพย์ เหล่านี้มาพร้อมกับความต้องการรูปแบบการตกแต่งภายในด้วยเฟอร์นิเจอร์แบบ Built-in ในขณะที่โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ทั้งหลายเน้นการผลิตเฟอร์นิเจอร์แบบลอยตัวเพื่อการส่งออก ทำให้โรงงานส่งต่องาน Built-in เหล่านี้ให้กับลูกจ้างที่มีประสบการณ์ความสามารถรับไปทำ ด้วยเหตุนี้ ผู้รับเหมาตกแต่งภายในรายย่อยใหม่ๆ จึงถือกำเนิดขึ้นในช่วงเวลานี้

จากโอกาสดังกล่าว ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2531 ได้มีช่างเฟอร์นิเจอร์ในชุมชน 2 คน สามารถผันตัวมาเป็นผู้รับเหมาตกแต่งภายใน และชักชวนช่างเฟอร์นิเจอร์คนอื่นๆ จากชุมชนไปทำงานด้วย ช่างเฟอร์นิเจอร์เหล่านี้ได้ทำงาน

เก็บเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับงานตกแต่งภายในสะสมไว้ และเมื่อถึงจุดหนึ่งก็ผันตัวเองขึ้นมาเป็นผู้รับเหมาตกแต่งภายในโดยอาศัยความช่วยเหลือจากผู้รับเหมาตกแต่งภายในคนอื่น ๆ ในการแบ่งงานให้ และกลุ่มผู้รับเหมาตกแต่งภายในเหล่านี้จะคอยชักชวนคนในชุมชน โดยเฉพาะวัยรุ่นผู้ชายที่ไม่ได้เรียนหนังสือแล้ว ให้ย้ายถิ่นมาทำงานเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์กับตน

ณ วันที่ผู้เขียนเก็บข้อมูลอยู่ในสนาม (พ.ศ. 2560) ชุมชนแห่งนี้มีผู้รับเหมาตกแต่งภายในทั้งหมด 17 คน หลายคนมีความสัมพันธ์เป็นญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดกัน และมีการไปมาหาสู่กันเสมอในเครือข่ายผู้รับเหมาตกแต่งภายใน

ฐานะครอบครัว ความรุนแรงในสถานศึกษา และความไม่ตั้งใจของการเรียนหนังสือ: สาเหตุที่ทำให้ออกกลางคัน

จากการสัมภาษณ์กรณีศึกษาทั้ง 9 คน รวมถึงพ่อแม่หรือผู้ปกครองของกรณีศึกษา พบว่า สาเหตุหลักในการตัดสินใจออกจากการศึกษาออกกลางคัน มีดังต่อไปนี้

1) **สาเหตุจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว** ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้กรณีศึกษาตัดสินใจออกกลางคัน ดังเช่น ต่อ (นามสมมติ) ที่ได้เล่าถึงสาเหตุในการตัดสินใจออกกลางคันในขณะที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ไว้ว่า

“ที่บ้านผมไม่มีเงิน ถ้าตอนนั้นที่บ้านผมมีเงิน ผมจะเรียนแน่นอน ปีแรกที่ออกมาทำงานผมรู้สึกอิจฉาเพื่อนๆ ที่ได้เรียนหนังสือมากๆ แต่ตอนนี้ผมไม่ได้รู้สึกแบบนั้นแล้ว ผมไม่อยากเรียนแล้ว อยากส่งน้องสาวเรียนให้สูงๆ มากกว่า” (ต่อ, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2560)

อย่างไรก็ตาม จากการที่ผู้เขียนได้มีโอกาสสัมภาษณ์ลุงบุญลือ (นามสมมติ) คุณลุงของต่อที่บ้านในชุมชนต้นทาง ลุงบุญลือเล่าว่า “ตอนที่ต่อบอกว่าจะลาออกตอน ม. 3 เป็นช่วงหลังจากต่อบวชน้ำไฟให้คุณย่าที่เพิ่งเสียชีวิตไป ทางบ้านก็ไม่ได้ทำอะไร แม้ใจจริงทั้งลุง ป้า และพ่อแม่ของต่อ ต่างก็เต็มใจอยากส่งเสียให้ต่อเรียนหนังสือมากกว่าออกไปทำงาน” นอกจากนี้ ลุงบุญลือ

ยังได้เล่าถึงการใช้ชีวิตอยู่กับลุงและป้าในช่วงที่ต่อยังเรียนหนังสืออยู่ว่า “พ่อของต่อเคยเป็นผู้รับเหมา แต่เลิกทำรับเหมาเมื่อ 2 ปีก่อน แล้วตามเพื่อนไปทำงานเป็นช่างไฟฟ้าที่จังหวัดระยอง ต่อกับน้องสาวจึงต้องอยู่บ้านกับลุงและป้า บางเดือนพ่อกับแม่ไม่มีเงินส่งมาให้ต่อกับน้อง ลุงกับป้าจำต้องออกให้ก่อน” (บุญลือ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2560)

ดังนั้น ปัญหาเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในที่นี่จึงมีได้หมายความถึง การที่ครอบครัวมีฐานะยากจนถึงขั้นไม่มีเงินส่งบุตรหลานให้ได้เล่าเรียนเสียทีเดียว หากแต่หมายถึง การที่ครอบครัวมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับที่ทำให้บุตรหลานรับรู้ว่าเป็นภาระของครอบครัวในการส่งเสีย จนต้องแสดงออกถึงความรับผิดชอบด้วยการออกมาช่วยครอบครัวหารายได้เสียดีกว่า

2) สาเหตุจากความรุนแรงในสถานศึกษา

เป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่กรณีศึกษาได้กล่าวถึง เนื่องจากกรณีศึกษาส่วนใหญ่เรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนประจำตำบล ซึ่งมีนักเรียนจากชุมชนอื่นๆ เรียนร่วมกัน ในขณะที่กลุ่มวัยรุ่นที่มาจากต่างชุมชนมักวางตนเป็นคู่อริกัน ทำให้มีเหตุทะเลาะวิวาทเกิดขึ้นเป็นประจำในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีครูที่มีภูมิลำเนาจากต่างถิ่น และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ คือ ดื่มสุราจนเมึนเมาในขณะที่ยังปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียน การใช้ความรุนแรงจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้ได้กลายเป็นจุดกระทบสำคัญที่ทำให้กรณีศึกษาหลายคนตัดสินใจเลิกเรียนหนังสือ เช่น

แบงค์ (นามสมมติ) เป็นหนุ่มอายุ 19 ปี รูปร่างสูงใหญ่ ท่าทางอารมณ์ดี มีคุณพ่อที่ประกอบอาชีพรับเหมาต่อเติมอาคารอยู่ในตัวเมืองสุรินทร์ เล่าว่า “ผมเคยถูกรูประจำชั้นที่กำลังเมาเหล้าเอาปืนมาชู หลังจากนั้นผมก็ไม่ไปโรงเรียนอีกเลย ผมเล่าเรื่องนี้ให้เพื่อนๆ ฟัง แต่ไม่ได้เล่าให้ผู้ใหญ่คนไหนฟัง เพราะกลัวว่ามันจะกลายเป็นเรื่องใหญ่” (แบงค์, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2560)

ตูน (นามสมมติ) อายุ 18 ปี ผู้ตัดสินใจออกกลางคันตั้งแต่ยังเรียนไม่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นคนรูปร่างผอมบาง พูดน้อย ท่าทางขี้อาย เวลาพูดมักก้มหน้าตลอดเวลา เล่าถึงเหตุการณ์ที่ทำให้ตัดสินใจไม่ไปโรงเรียนไว้ว่า “ตอน

นั่นเป็นช่วงหลังเลิกเรียน ผมเดินออกจากโรงเรียนมาแล้ว แต่ยังเดินออกไปไม่ถึงปากทางที่ติดกับถนนสายหลัก พวกเขาเดินเข้ามาหาเรื่องบอกว่าผมไปมองหน้าเขา แล้วกรูกันเข้ามารุมทำร้าย ผมตัวคนเดียวจึงสู้ไม่ไหว หลังจากนั้นผมก็ไม่ไปโรงเรียนอีกเลย” (ตูน, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2560)

นอกจากนี้ หนุ่ม (นามสมมติ) หนึ่งในเพื่อนสนิทของตูน ยังเป็นอีกคนหนึ่งที่มีประสบการณ์กับความรุนแรงคล้ายๆ กัน ในวันที่ให้สัมภาษณ์ หนุ่มมีอายุ 18 ปี เป็นคนรูปร่างผอมบาง ใบหน้าเรียว จมูกโด่ง หน้าตาดี พ่อแม่และพี่สาวทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร หนุ่มต้องอาศัยอยู่ที่บ้านในชุมชนนี้เพื่อคอยดูแลคุณตา คุณตาเล่าให้ฟังว่า “ตอน ม.3 หนุ่มโดนเพื่อนๆ ชุมชนอื่นรุมทำร้ายร่างกายที่หน้าเสาธง เพราะโดนหมั่นไส้เรื่องผู้หญิง หลังจากนั้นมาหนุ่มก็ไม่ไปโรงเรียนอีกเลย” (ตาทอง (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2560)

เห็นได้ว่า การเผชิญกับความรุนแรงในโรงเรียน ส่งผลให้กรณีศึกษาบางรายตัดสินใจที่จะไม่กลับเข้าไปในโรงเรียนอีก

3) สาเหตุจากความไม่ตั้งใจของการเรียนหนังสือ แม้ว่ากรณีศึกษาหลายคนจะมีจุดหักเหในการตัดสินใจเลิกเรียนหนังสืออย่างไร แต่ส่วนใหญ่มักมีความรู้สึกไม่อยากเรียนหนังสือเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม การให้เหตุผลในการออกกลางคันว่าเป็นเพราะไม่อยากเรียนหนังสือจากกรณีศึกษากลุ่มนี้มี 2 รูปแบบ ได้แก่

3.1) สาเหตุจากความรู้สึกไม่อยากเรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว

นาย (นามสมมติ) หนุ่มร่างเล็กผู้มีรอยสักเต็มตัว ขณะที่ให้สัมภาษณ์ นายมีอายุ 20 ปี พ่อแม่ของนายเป็นหนึ่งในผู้นำคนสำคัญของชุมชน นายเล่าว่า “ผมเรียนหนังสือไม่ค้อยเก่ง โดดเรียนครั้งแรกตอน ป.5 วิชาคณิตศาสตร์กับภาษาอังกฤษ พอขึ้น ม.1 ก็เริ่มโดดเรียนกลับไปนอนเล่นที่บ้านทั้งวัน จน ม.2 ก็ไม่ไปโรงเรียนเลย อยู่บ้านเฉยๆ จนอายุ 17 ปี ลูกพี่ลูกน้องกับน้ามาชวนไปทำเฟอร์นิเจอร์ ตอนแรกรู้สึกไม่อยากไป แต่คิดว่าคงดีกว่าอยู่บ้านเฉยๆ สุดท้ายก็ได้ทำงานมาจนถึงทุกวันนี้” (นาย, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2560)

นอกจากนี้ ผู้เขียนได้มีโอกาสพูดคุยกับแม่สุ (นามสมมติ) คุณแม่ของนาย ถึงความคิดเห็นที่มีต่อการไม่ไปโรงเรียนของลูกชาย แม่สุกล่าวว่า

“พ่อแม่คนไหนก็ต้องการให้ลูกหลานของตนเรียนจบสูงๆ ด้วยกัน ทั้งนั้น แต่ถ้าเขาไม่อยากเรียนเราก็ไม่สามารถห้ามปรามอะไรได้” (สุ, สัมภาษณ์ , 8 มิถุนายน 2560)

3.2) สาเหตุจากความรู้สึกไม่อยากเรียนหนังสือ เพราะตั้งใจลาออกไปทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์

จากการศึกษา พบว่า กรณีศึกษาส่วนใหญ่ตัดสินใจลาออกกลางคันโดยมีเป้าหมายไว้ในใจอยู่แล้วว่าหลังจากนี้ตนจะย้ายถิ่นไปทำงานเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์ โดยเรียนรู้พฤติกรรมและรับรู้ข้อมูลข่าวสารการย้ายถิ่นและการทำงานจากผู้คนที่ตนมีความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย เช่น

เอ็ม (นามสมมติ) เด็กหนุ่มอายุ 16 ปี ได้เล่าว่า

“ตอนช่วงปิดเทอม ม.1 ผมได้ไปทำเฟอร์นิเจอร์ให้หน้าที่เป็นผู้รับเหมา จนกระทั่งเปิดเทอม ม.2 ทนเรียนได้แค่เทอมเดียวก็ขอพ่อแม่ให้ไปทำเรื่องลาออก เพราะอยากออกไปทำงานเฟอร์นิเจอร์แบบพี่นายกับเพื่อนคนอื่น ๆ มากกว่า” (เอ็ม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2560)

หรือในกรณีของตี (นามสมมติ) อายุ 22 ปี พ่อแม่ของตีทำงานที่กรุงเทพมหานคร และคอยสนับสนุนทุนทรัพย์เพื่อการศึกษาของตีเป็นอย่างดี ผู้เขียนได้มีโอกาสพูดคุยกับพีพร (นามสมมติ) แม่ของตี พีพรเล่าเรื่องของตีให้ฟังว่า

“พี่ส่งให้ตีเรียนหนังสือที่โรงเรียนในตัวเมืองสุรินทร์ โดยให้ที่อยู่กับลุงและยายที่บ้าน เดินทางไปโรงเรียนด้วยรถรับ-ส่ง วันไหนที่มีเรียนพิเศษเลิกค้า ลุงก็เป็นคนขับรถไปรับ แต่เรียนได้ไม่ทันจบ ม.2 ก็เลิกเรียนโดยไม่บอกพ่อแม่เลย” (พร, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2560)

สำหรับตีเองได้ให้ข้อมูลกับผู้เขียนว่า “ช่วงที่ยังเรียนหนังสืออยู่ได้เห็นเพื่อนหรือรุ่นพี่หลายคนเลิกเรียนหนังสือแล้วออกไปเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์ พอช่วงวันหยุดเทศกาลคนกลุ่มนี้ได้กลับมาเยี่ยมครอบครัวและเล่าเรื่องเกี่ยวกับการ

ทำงานให้ฟัง ผมรู้สึกว่างานน่าจะสบาย ไม่นหนักมาก หลังจากผมลาออกแล้วก็ตามที่ข้างบ้านไปทำงานทันที” (ตี, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2560)

ปอนด์ (นามสมมติ) อายุ 21 ปี มีโรคประจำตัวเป็นโรคผิวหนังเหือก ทำให้สายตาฝ้าฟางในเวลากลางวัน ปอนด์เล่าว่า

“ผมไม่ใช่เด็กเรียนดีอะไร แต่ผมขยัน ไม่เคยโดดเรียน ถ้าให้เรียนต่อเรื่อยๆ ก็น่าจะเรียนได้ แต่ตัดสินใจลาออกตอน ม.2 เพราะติดเพื่อน ตอนนั้นไม่มีเพื่อนเรียนหนังสือเลย เพราะเพื่อนๆ ออกไปเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์กันหมด” (ปอนด์, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2560)

นอกจากนี้ อาร์ม (นามสมมติ) หนุ่มร่างเล็ก อายุ 18 ปี ผู้มีพ่อทำงานรับเหมาตกแต่งภายใน อาร์มจึงได้มีโอกาสช่วยงานพ่อตั้งแต่อายุ 10 ขวบ อาร์มเล่าว่า

“เมื่อก่อนพ่อรับงานอยู่ในเมืองสุรินทร์ ช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์กับช่วงปิดเทอมผมจะได้ไปช่วยพ่อทำงานตลอด จนผมขึ้น ม.2 พ่อย้ายไปทำงานที่กรุงเทพฯ ผมก็ตั้งใจไว้ว่าถ้าจบ ม.3 จะตามไปทำงานกับพ่อทันที พอปิดเทอม ม.3 ผมก็ตามพ่อไปทำงานตามที่ตั้งใจไว้ จึงไม่ได้วุฒิ ม.3 เพราะไม่ได้อยู่แก้ 0 กับ ร ที่โรงเรียน” (อาร์ม (นามสมมติ), สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2560)

กระบวนการย้ายถิ่นเข้าสู่ความเป็นแรงงาน

กระบวนการย้ายถิ่นเข้าสู่ความเป็นแรงงานของกรณีศึกษาประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ การเรียนรู้พฤติกรรมกรย้ายถิ่นในชุมชน ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น การย้ายถิ่นและการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นแรงงาน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้พฤติกรรมกรย้ายถิ่นในชุมชน

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กรณีศึกษาทุกคนได้เรียนรู้พฤติกรรมและข้อมูลเกี่ยวกับการย้ายถิ่นในชุมชนตั้งแต่ยังเรียนหนังสืออยู่ ผ่านการมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับเครือข่ายการย้ายถิ่นจากในชุมชน ดังแสดงในตารางที่

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกรณีศึกษาและเครือข่ายการย้ายถิ่น

กรณีศึกษา	ความสัมพันธ์ทางสังคมกับเครือข่ายการย้ายถิ่นในชุมชน
ต่อ	พ่อและน้ำเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน
ตี	เพื่อนบ้านเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์
เอ็ม	น้ำเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน และพี่ชายเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์
ปอนด์	น้ำเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน
นาย	น้ำเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน และลูกพี่ลูกน้องเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์
แบงค์	น้ำเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน
ตูน	น้ำเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน และลูกพี่ลูกน้องเป็นช่างเฟอร์นิเจอร์
หนุ่ม	เพื่อนบ้านเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน
อาร์ม	พ่อเป็นผู้รับเหมาตักแต่งภายใน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น

จากการพิจารณาประวัติชีวิตของกรณีศึกษาทั้ง 9 ราย ประกอบกับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ได้ดังนี้

ปัจจัยหลักต้น

1) ฐานะทางเศรษฐกิจ เช่น ในกรณีของต่อที่กล่าวว่าครอบครัวของตนไม่มีเงินส่งเสีย ทำให้ลาออกจากโรงเรียนเพื่อออกมาทำงาน แม้ว่าในความเป็นจริงแล้วครอบครัวของต่อมีความยินดีอย่างยิ่งที่จะส่งเสียให้ได้เรียนหนังสือต่อก็ตาม ดังนั้น ฐานะทางเศรษฐกิจในที่นี้จึงไม่ได้หมายถึงความยากจนที่แท้จริง หากแต่เป็นการรับรู้ถึงความลำบากของครอบครัว และความรู้อับอายที่ตนจะต้องดูแลตัวเอง และแบ่งเบาภาระครอบครัวเสียมากกว่า

2) การมีความนับถือตนเองมากขึ้น กรณีศึกษาส่วนใหญ่มองว่าโรงเรียนเป็นสถานที่ไม่ปลอดภัยจากความรุนแรง หรือมองว่าตนไม่มีคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์สำหรับสถานศึกษาทั้งด้านพฤติกรรมและด้านวิชาการ ในขณะที่การเคยมีโอกาสนำมาใช้เวลาว่างมาฝึกงานช่างเฟอร์นิเจอร์ในช่วงปิดเทอมกลับทำให้พวกเขาค้นพบว่าตนมีความสามารถในการทำสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับพึ่งพาหาเลี้ยงตนเองโดยไม่เป็นภาระของครอบครัวและสถานศึกษาได้ หรือแม้แต่บางคนที่ไม่เคยมีโอกาสนัดสัมผัสกับงานช่างเฟอร์นิเจอร์มาก่อน เมื่อได้มาทำงานก็ค้นพบประสบการณ์ความรู้สึกแบบเดียวกัน เช่น นาย ที่เลิกเรียนหนังสือมาอยู่บ้านเฉยๆ เป็นเวลากว่า 2 ปี จนได้มีโอกาสมาทำงานกับหน้าที่เป็นผู้รับเหมาตกแต่งภายใน จึงได้รู้สึกว่าการทำสิ่งนี้เองสามารถเลี้ยงดูตัวเองได้ และรู้สึกดีกับตัวเองมากขึ้น ตอนนี้อยู่มุ่งเอาดีทางด้านงานช่างเฟอร์นิเจอร์

3) วัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น กรณีศึกษาทุกรายรวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ต่อการย้ายถิ่นเพื่อทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ เนื่องจากได้เห็นหรือรับรู้แบบอย่างจากผู้รับเหมาตกแต่งภายในซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวและชุมชน ได้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยเครื่องแสดงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น บ้าน รถยนต์ หรือความมีน้ำใจในการเลี้ยงดูลูกน้องจำนวนมาก นอกจากนี้ การได้ยินคำบอกเล่าว่า “งานไม่ยาก สบาย ไม่ต้องเสียค่าที่พักหัวหน้าเลี้ยงดี” กอปรกับการสังเกตพฤติกรรมของผู้ย้ายถิ่นทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์มาก่อน ทำให้กรณีศึกษาเกิดความปรารถนาในการมีโอกาสได้ออกไปเห็นวิถีชีวิตในเมืองใหญ่ และเป็นอิสระจากการควบคุมของโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน ในขณะที่พ่อแม่ผู้ปกครอง แม้จะมีความปรารถนาให้บุตรหลานได้เรียนหนังสือ แต่ก็ไม่สามารถตัดทอนความปรารถนาในการออกไปทำงานได้ เพราะการได้ออกไปทำงานของบุตรหลานนี้หมายถึง การมีความสามารถในการเลี้ยงดูตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพ่อแม่ ดังเช่นที่แม่สุได้กล่าวแสดงความคิดเห็นต่อการออกไปทำงานตกแต่งภายในของลูกชายทั้งสองคนไว้ว่า “หลังจากที่ลูกๆ ออกไปทำงานแล้วรู้สึกว่าเขาโตขึ้น หาเงินรับผิดชอบตัวเองได้ ดีกว่าแบมือขอเงินไปวันๆ” (สุ, สัมภาษณ์, 8 มิถุนายน 2560) การย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์จึงกลายเป็นแบบแผนการปฏิบัติทางเลือกแทนการเรียนหนังสือที่ครอบครัวและชุมชนให้การยอมรับว่า “ใครๆ ก็ทำกัน”

ปัจจัยดึงดูด

1) การถูกชักชวนและอำนวยความสะดวกโดยเครือข่ายการย้ายถิ่น กรณีศึกษาทุกรายถูกชักชวนให้เข้าสู่การย้ายถิ่นโดยคนรู้จักที่ตนมีความสนิทสนมด้วย เช่น พี่ข้างบ้าน พี่ชายแท้ๆ ลูกพี่ลูกน้อง กลุ่มเพื่อน ญาติผู้ใหญ่ หรือแม้แต่พ่อแม่แท้ๆ ก่อนการย้ายถิ่น กรณีศึกษารวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองของกรณีศึกษาทุกรายล้วนมีความมั่นใจว่าการย้ายถิ่นเพื่อทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์นี้ไม่มีความเสี่ยง และมีต้นทุนในการย้ายถิ่นที่ต่ำ เพียงแค่ติดรถผู้รับเหมาตกแต่งภายในที่เป็นญาติหรือคนรู้จักใกล้ชิดกันอยู่แล้วออกไปทำงาน นอกจากนี้ผู้รับเหมาตกแต่งภายในยังเป็นผู้รับผิดชอบค่าที่พักในพื้นที่ปลายทาง และร่วมกับช่างเฟอร์นิเจอร์อาวุโสคนอื่นๆ ในการดูแลความประพฤติของช่างเฟอร์นิเจอร์ในสังกัดของตนให้อยู่ในร่องในรอยเพื่อไม่ให้ส่งผลเสียต่อการทำงาน

2) โอกาสในการออกไปเรียนรู้ชีวิตการทำงานและใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ เช่น ในกรณีของ ตี๋ (นามสมมติ) ที่บอกเล่าว่าวัตถุประสงค์ให้ผู้เขียนฟังอย่างซัดถ้อยซัดคำว่า “ผมอยากลองออกไปทำอะไรหลายๆ อย่างครับ อยากได้ความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ อยากรู้ว่างานพวกนั้นมันทำอย่างไร” (ตี๋, สัมภาษณ์, 13 พฤษภาคม 2560) หรือ ต๋อ ที่บอกว่า “ผมอยากทำงานเฟอร์นิเจอร์ เพราะจะได้เดินทางไปหลายๆ ที่” (ต๋อ, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2560) เพราะผู้รับเหมาตกแต่งภายในหลายๆ รายได้รับงานตกแต่งภายในสำหรับร้านอาหารแฟรนไชส์ตามห้างสรรพสินค้าที่มีสาขาอยู่ทั่วประเทศ หรือสถานที่ราชการในจังหวัดต่างๆ งานตกแต่งภายในจึงเป็นงานที่ต้องเดินทางอยู่เสมอ

3. การย้ายถิ่นและการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นแรงงาน

การย้ายถิ่นของกรณีศึกษาทั้ง 9 รายนี้ เดินทางโดยการติดตามผู้รับเหมาตกแต่งภายในที่มาชักชวน และส่วนใหญ่แล้วผู้รับเหมาตกแต่งภายในกับกรณีศึกษามักมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกัน ผู้รับเหมาตกแต่งภายในเหล่านี้เมื่อเดินทางกลับมาเยี่ยมบ้านในช่วงวันหยุดเทศกาล ได้แก่ วันหยุดปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ หรืออาจในโอกาสอื่นๆ มักจะถือโอกาสชักชวนหลานหรือพี่น้องที่ไม่ได้เรียนหนังสือแล้วมาทำงานด้วยกัน หรืออาจให้ช่างเฟอร์นิเจอร์

ในสังกัดของตนผู้มีความสนิทสนมกับเป้าหมายเป็นผู้ชักชวนให้ เมื่อผู้ถูกชักชวนตกลงปลงใจไปทำงานด้วยก็จัดเก็บสัมภาระที่จำเป็น นั่งรถกระบะของผู้รับเหมาหรือหัวหน้าเข้าไปทำงานหลังจากสิ้นสุดช่วงวันหยุดเทศกาลนั้น

เมื่อเดินทางมาถึงถิ่นปลายทางในเขตกรุงเทพมหานครหรือไซต่งงานในต่างจังหวัด หัวหน้าจะเป็นผู้จัดหาที่พักให้ช่างเฟอร์นิเจอร์ในสังกัดคนใหม่ กล่าวคือ คือ หัวหน้าจะมีที่พักที่ตนได้เช่าหรือซื้อไว้อยู่แล้ว อาจจะเป็นบ้านเดี่ยวหรือทาวน์เฮาส์ที่ซื้อหรือเช่าไว้ติดกันหลายหลัง หรือเป็นห้องเช่าที่เช่าไว้หลายๆห้องติดกัน เพื่อเป็นที่พักอาศัยของกลุ่มช่างเฟอร์นิเจอร์ในสังกัดของตน ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นคนที่มาจากชุมชนต้นทางเดียวกัน มีความรู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว การปรับตัวในถิ่นที่อยู่ใหม่นี้จึงไม่ใช่เรื่องที่ยากลำบากนักสำหรับช่างเฟอร์นิเจอร์รุ่นใหม่ที่เพิ่งเข้าสังกัด ผู้เขียนได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมบ้านพักของช่างเฟอร์นิเจอร์ในสังกัดของผู้รับเหมารายหนึ่ง ซึ่งเป็นทาวน์เฮาส์ 1 หลัง ที่ผู้รับเหมาซื้อไว้เป็นที่พักในกรุงเทพมหานคร ภายนอกทาสีฟ้าตกแต่งสวยงาม เมื่อเดินเข้าไปชั้น 1 พบว่าเป็นโถงโล่งๆ เต็มไปด้วยชุดเครื่องนอนที่พับไว้เรียงกัน มีตู้เสื้อผ้า 1 หลัง โทรทัศน์ 1 เครื่อง และลวดซิงเป็นราวตากผ้าขนาดยาว มีเสื้อผ้าตากอยู่เป็นจำนวนมาก ที่โถงชั้น 1 นี้เป็นที่นอนของช่างเฟอร์นิเจอร์ประมาณ 6 คน และที่ห้องบนชั้น 2 ของบ้านเป็นที่นอนของช่างเฟอร์นิเจอร์อีก 5 คน และมีห้องพักส่วนตัวของผู้รับเหมา 1 ห้อง ภายในห้องพักส่วนตัวของผู้รับเหมานี้ตกแต่งแตกต่างจากบริเวณที่พักของช่างเฟอร์นิเจอร์อย่างสิ้นเชิง โดยมีการตกแต่งแบบเรียบง่ายสบายตา มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ได้แก่ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี ตู้ปлойสัญญาณไวไฟ เครื่องปรับอากาศ ตู้เสื้อผ้า โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ

หลังเลิกงานซึ่งเป็นเวลาประมาณ 18.00 น. ช่างเฟอร์นิเจอร์เดินทางกลับบ้านด้วยกันเต็มทำยรถกระบะ เข้าบ้านเปลี่ยนเสื้อผ้า พุดคุยกันสนุกสนาน บ้างก็นั่งดื่มเบียร์และกับแกล้มที่หน้าบ้านร่วมกับหัวหน้า บ้างก็นอนเล่นโทรทัศน์ในมุมส่วนตัว หรือวิถีโอคอคอลล์หาครอบครัว ในครัวมีวัตถุดิบทำอาหารที่ครอบครัวฝากหัวหน้าเอากลับมาให้ เช่น บะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ข้าวสาร ไข่ บางโอกาสจะมีอาหารพิเศษ เช่น กบ เขียด อึ่งอ่าง แมลงกระซอน ฯลฯ เพราะทาง

ครอบครัวมีความรู้สึกเป็นห่วง อยากให้ช่างเฟอร์นิเจอร์เหล่านี้ได้รับประทานอาหารแบบเดียวกับที่บ้าน

นอกจากนี้ บรรยากาศในการทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์นั้นไม่ได้เคร่งเครียดเท่าใดนัก จากการสัมภาษณ์พี่ต้อม (นามสมมติ) หนึ่งในช่างเฟอร์นิเจอร์อาวุโสของผู้รับเหมาตกแต่งรายหนึ่ง เกี่ยวกับลักษณะการทำงานของช่างเฟอร์นิเจอร์ พี่ต้อมให้ข้อมูลว่า “ปกติช่างเฟอร์นิเจอร์ทุกคนต้องเข้าโรงงานตอนแปดโมงเช้า พักเที่ยงถึงบ่ายโมง และทำงานต่อถึงห้าโมงเย็น แต่ถ้ามีการออกไปทำงานที่ไซต์งานส่วนใหญ่จะได้ทำล่วงเวลา หลายครั้งถ้างานเร่งมากต้องทำงานถึงตีห้า วันนั้นจะได้ค่าแรง 4 เท่า” (ต้อม, สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2560) นอกจากนี้ ผู้เขียนได้มีโอกาสไปสังเกตการณ์ไซต์งานในโรงแรมแห่งหนึ่ง ขณะที่เดินทางไปถึงนั้นเป็นช่วงเวลาประมาณ 16.00 น. ช่างเฟอร์นิเจอร์กำลังจับกลุ่มกันกลุ่มละ 3-5 คน บ้างกำลังพูดคุยกันอย่างออกรสชาติ บ้างกำลังนั่งรับประทานผลไม้กัน บ้างกำลังนั่งเล่นโทรศัพท์มือถือจนกระทั่งเวลา 17.00 น. ทุกคนได้แยกย้ายไปรับประทานอาหารเย็นข้างนอก และกลับเข้ามาในไซต์งานอีกครั้งประมาณ 18.00 น. เพื่อเริ่มทำงาน หลังจากช่วยกันยก-ประกอบตู้หรืออุปกรณ์ตกแต่งอื่นๆ เสร็จเรียบร้อย ช่างเฟอร์นิเจอร์ส่วนใหญ่จะไปหามุมสงบของตัวเองเพื่องีบหลับ จนกว่าตู้หรืออุปกรณ์ตกแต่งอื่นๆ จะถูกขนย้ายจากโรงงานมาถึงไซต์งานอีกครั้ง ในวันนั้น ผู้เขียนพบว่าช่างเฟอร์นิเจอร์มีเวลาจิบในไซต์งานถึง 2 ชั่วโมง ก่อนที่จะตื่นขึ้นมาทำงานต่อ

อย่างไรก็ตาม การทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ยังมีข้อท้าทายในการปรับตัวสำหรับช่างเฟอร์นิเจอร์หน้าใหม่ ดังเช่นในกรณีของอาร์ม (นามสมมติ) ซึ่งเป็นวัยรุ่น อายุยังน้อย ส่งผลให้ลักษณะการทำงานล่วงเวลาเป็นอุปสรรคต่อการพักผ่อน ดังเช่นที่เล่าว่า “หลายครั้งที่ผมทำโอทีไม่ไหว เพราะรู้สึกง่วงมาก” (อาร์ม, สัมภาษณ์, 14 พฤษภาคม 2560)

นอกจากนี้ ข้อท้าทายในการปรับตัวที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ กรณีการในกรณีการดื่มสุราร่วมกับการใช้สารเสพติดชนิดอื่นของเพื่อนร่วมงาน โดยสารเสพติดที่นิยม ได้แก่ กาว หรือทินเนอร์ เพราะเป็นวัตถุ癖ที่หาได้ง่ายสำหรับช่างเฟอร์นิเจอร์ เช่นในกรณีของนาย (นามสมมติ) ที่เล่าว่า “ผมเคยเจอ

ที่ทำงานอยู่ด้วยกันกินเหล้าแล้วเกิดอาการหลอน ผมจึงเปลี่ยนไปทำงานกับหัวหน้าคนอื่น”

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาข้างต้น นำมาสู่การอภิปรายข้อสรุปประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. สาเหตุในการออกจากการศึกษากลางคัน ประกอบด้วย

1.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wehlage and Rutter (1984) ที่ได้ทำการศึกษสาเหตุของการออกกลางคันโดยอาศัยข้อมูลจากโครงการ High School and Beyond ประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 1980 และ 1982 และอภิชาติ เสนะนันท์, คุณวุฒิ คนฉลาด และเสรี ชัดรัมย์ (2555) ที่ได้ทำการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวซึ่งเป็นข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ในกรณีของคุณ ครอบครัวมีฐานะยากจนอย่างแท้จริง เพราะไม่มีผู้ปกครองที่สามารถส่งเสียให้เรียนหนังสือได้ ส่วนในกรณีของต่อ เป็นความยากจนที่เกิดจากการรับรู้ กล่าวคือ ครอบครัวของต่อแม้จะมีความเดือดร้อนทางการเงินอยู่บ้าง แต่ก็มีความยินดีและมีศักยภาพที่จะส่งเสียต่อให้เรียนหนังสือได้ เพียงแต่ต่อรู้สึกว่าคุณเป็นภาระ จึงตัดสินใจเลิกเรียนหนังสือเพื่อออกมาหาเลี้ยงตัวเอง

1.2 ความรุนแรงในสถานศึกษา อันประกอบด้วย การใช้อำนาจมากเกินไปของครู และการทะเลาะวิวาทกับเพื่อนนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (2540) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ความรู้สึกไม่ปลอดภัยใน

โรงเรียนจากการคุกคามของเพื่อนและการใช้อำนาจของครู ล้วนมีผลกระทบต่อการตัดสินใจออกกลางคัน

1.3 ความไม่ตั้งใจของการเรียนหนังสือ อันประกอบด้วย สาเหตุ จากความรู้สึกไม่อยากเรียนหนังสือ สอดคล้องกับผลการศึกษาโดยสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ที่ทำการศึกษาสเหตุการออก กลางคันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งพบว่า ความรู้สึกไม่ อยากเรียน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออกกลางคัน

นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากความรู้สึกไม่อยากเรียนหนังสือ เพราะตั้งใจ ลาออกไปทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Bridgeland, Dilulio, and Morison (2006) ที่ทำการศึกษาสเหตุในการออกกลางคันใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ใน สหรัฐอเมริกา พบว่า ร้อยละ 32 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่าพวกเขาต้อง ออกไปทำงานเพื่อหารายได้

2. กระบวนการในการย้ายถิ่น ประกอบด้วย

2.1 การเรียนรู้พฤติกรรมกรย้ายถิ่น ซึ่งกรณีศึกษาทุกรายได้เรียนรู้ พฤติกรรมกรย้ายถิ่นผ่านการมีความสัมพันธ์ทางสังคมและมีปฏิสัมพันธ์กับ เครือข่ายผู้รับเหมาตกแต่งภายในและช่างเฟอร์นิเจอร์ในชุมชน และเมื่อเห็นการ เติบโตของฐานะทางเศรษฐกิจของผู้รับเหมาตกแต่งภายในและช่างเฟอร์นิเจอร์ จึงเกิดทัศนคติที่ดีต่อการย้ายถิ่นเพื่อไปทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ สอดคล้องกับผล การศึกษาของ Ali (2007) ที่ทำการศึกษารูปแบบการย้ายถิ่นจากเมืองไฮเดอรา บัด ประเทศอินเดีย ไปยังกลุ่มประเทศในคาบสมุทรอาระเบีย พบว่าผู้คนใน เมืองไฮเดอราบัดมีทัศนคติที่ดีต่อการย้ายถิ่นไปทำงานในกลุ่มประเทศคาบสมุทร อาระเบีย เพราะเห็นแบบอย่างจากครอบครัวผู้ย้ายถิ่นที่มีความมั่งคั่งมากขึ้น

2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจย้ายถิ่น ประกอบด้วย ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด

ปัจจัยผลักดัน ได้แก่ **ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว** สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ali (2007) ที่ทำการศึกษาย้ายถิ่นของผู้คนในเมืองไฮเดอราบัด เพื่อไปทำงานยังกลุ่มประเทศในคาบสมุทรอาระเบีย พบว่าผู้คนที่มาจากครอบครัวชนชั้นล่างที่มีรายได้น้อยในไฮเดอราบัดมีความต้องการออกไปทำงานยังกลุ่มประเทศในคาบสมุทรอาระเบีย

การมีความนับถือตัวเองเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wehlage and Rutter (1984) ที่ได้ทำการศึกษาสเหตุของการออกกลางคันโดยเจาะจงไปที่อิทธิพลของโรงเรียนที่มีต่อการตัดสินใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสหรัฐอเมริกา พบว่า คะแนนความนับถือตัวเองของผู้ที่ออกกลางคันอยู่ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่ยังคงเรียนอยู่เล็กน้อย และมีคะแนนอยู่ในระดับสูงเท่ากับผู้ที่มีความตั้งใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ยังคงมีกรณีศึกษารายหนึ่ง ที่มีความรู้สึกน้อยใจจากการเลือกปฏิบัติของพ่อแม่โดยเปรียบเทียบกับน้องชายที่ยังเรียนหนังสืออยู่

วัฒนธรรมแห่งการย้ายถิ่น พบว่า กรณีศึกษาทุกรายรวมถึงพ่อแม่ ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อการย้ายถิ่นเพื่อทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ เนื่องจากได้เห็นหรือรับรู้แบบอย่างจากผู้รับเหมาตกแต่งภายในซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดในครอบครัวและชุมชน ได้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยเครื่องแสดงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น บ้าน รถยนต์ หรือความมีน้ำใจในการเลี้ยงดูลูกน้องจำนวนมาก สอดคล้องกับลักษณะของความเป็นกลไกเหตุสั่งสมให้เกิดการแพร่กระจายของการย้ายถิ่นในชุมชน (Cumulative Causation Mechanisms) ตามแนวคิดวัฒนธรรมการย้ายถิ่นที่เสนอโดย Massey et. al. (1998 cited in Ali 2007)

ปัจจัยดึงดูด ได้แก่ **การถูกชักชวนและอำนวยความสะดวกโดยเครือข่ายการย้ายถิ่น** กรณีศึกษาทุกรายได้รับการชักชวนให้ย้ายถิ่นเพื่อทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์โดยเครือข่ายผู้รับเหมาตกแต่งภายในและช่างเฟอร์นิเจอร์ที่กรณีศึกษามีความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย เมื่อกรณีศึกษาเหล่านี้ได้รับการชักชวนและตัดสินใจทำการย้ายถิ่นแล้ว ผู้รับเหมาตกแต่งภายในที่กรณีศึกษาไปทำงานด้วยจะทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเดินทาง ที่พักอาศัย งาน และรายได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอมรา สุนทรธาดา และอรพรธณ หันจางสิทธิ์

(2524) ที่ทำการศึกษาแบบแผน ปัจจัยกำหนด และผลกระทบจากการย้ายถิ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ย้ายถิ่นจะกระทำย้ายถิ่นโดยอาศัยเครือข่ายที่คอยให้ความช่วยเหลือเรื่องงานและที่พัก นั้นหมายถึงการตัดสินใจย้ายถิ่นภายใต้เงื่อนไขความเสี่ยงที่ต่ำมากๆ หรือแทบจะไม่มีความเสี่ยง

โอกาสในการออกไปเรียนรู้ชีวิตการทำงานและใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ สอดคล้องกับทฤษฎีคุณค่าและความคาดหวังของ De Jong and Fawcett (1981 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2542) ที่กล่าวว่า ความจรรโลงใจ (Stimulation) อันได้แก่ การได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นแรงจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการตัดสินใจย้ายถิ่น

2.3 การย้ายถิ่นและการปรับตัวเข้าสู่ความเป็นแรงงานช่างเฟอร์นิเจอร์ พบว่า การย้ายถิ่นของกรณีศึกษา ได้รับการอำนวยความสะดวกจากเครือข่ายผู้รับเหมาตักแต่งภายในและช่างเฟอร์นิเจอร์ ทำให้มีต้นทุนและความเสี่ยงจากการย้ายถิ่น ไม่ว่าจะ เป็นต้นทุนการเดินทาง การหาที่พักอาศัย การหางาน และปัญหาการปรับตัวที่น้อย เครือข่ายผู้รับเหมาตักแต่งภายในจึงกลายเป็นทุนทางสังคมที่เอื้อให้การย้ายถิ่นเกิดได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีเครือข่ายการย้ายถิ่นดังที่ Palloni et. al. (2001) และพัชรราวลัย วงศ์บุญสิน (2552) เสนอไว้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนในชุมชน

ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การย้ายถิ่นเพื่อทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ของคนในชุมชน เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ช่วงระยะเวลาที่การศึกษาภาคบังคับมีระยะเวลาเพียง 6 ปี ซึ่งในอดีต เมื่อคนหนุ่มเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว มักจะทำการย้ายถิ่นตามเครือข่ายเพื่อไปทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ สิ่งนี้บ่งบอกถึงความต้องการเข้าสู่ตลาดแรงงานของคนในชุมชนภายใต้ทุนทางสังคม คือ เครือข่ายผู้รับเหมาตักแต่งภายในที่มีอยู่ในชุมชน และความต้องการรูปแบบนี้ยังคงมีอยู่แม้ในปัจจุบันที่การศึกษาภาคบังคับได้ถูก

ขยายระยะเวลาออกมาเป็น 9 ปีแล้ว ดังนั้น จึงต้องมีการประนีประนอมกัน ระหว่างความคาดหวังของกฎหมายและความต้องการของคนในชุมชน

เพื่อให้เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน ในที่นี้คือ ความต้องการในการทำงานช่างเฟอร์นิเจอร์ โดยการเพิ่มรายวิชาในกลุ่มการงานอาชีพ และเทคโนโลยีที่เป็นทักษะวิชาชีพเข้ามาในหลักสูตรของสถานศึกษาในชุมชน โดยอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในชุมชนเป็นผู้สอน ภายใต้การ อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ตามความ เหมาะสม โดยโรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ/หรือภาคเอกชนที่ ต้องการมีส่วนร่วม ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (All for Education)

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ประเด็นที่ควรทำการศึกษาต่อ คือ การกลายเป็นผู้ประกอบการของ ผู้รับเหมาตกแต่งภายใน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน. (2552). การย้ายถิ่น: ทฤษฎีและความเป็นไปในเอเชีย.
กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาวงศ์ จันทวานิช. (2542). การย้ายถิ่นของผู้หญิงไทยไปเยอรมนี: สาเหตุ
ชีวิตความเป็นอยู่ และผลกระทบในประเทศไทยและเยอรมนี.
กรุงเทพมหานคร: สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). รายงานผล
การศึกษา เรื่อง การออกกลางคันของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: ครูสภา.

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. (2540). รายงาน
ผลการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การออกกลางคันของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการ.

อภิชาติ เสนะนันท์, คุณวุฒิ คนฉลาด และเสรี ชัดแจ่ม. (2555). โมเดลเชิง
สาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา 6,1 (ตุลาคม – มีนาคม): หน้า 74-86.

อมรา สุนทรธาดา และอรพรรณ หันจางสิทธิ์. (2524). แบบแผน ตัวกำหนด
และผลกระทบของการย้ายถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. นครปฐม:
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาษาอังกฤษ

Ali, Syed. (2007). 'Go West Young Man': The Culture of Migration
among Muslims in Hyderabad India. *Journal of Ethnic and
Migration Studies*, 33, 1 (January): 37-58.

- Bridgeland, J. M., Dilulio, J. J. Jr., and Morison, K. B. (2006). **The Silent Epidemic: Perspectives of High School Dropouts.** Washington: Civic Enterprises.
- Polloni, A., Massey, D.S., Ceballos, M., Espinosa, K., and Spittel, M. (2001). Social Capital and International Migration: A Test Using Information on Family Networks. **The American Journal of Sociology** 106, 5 (March): 1262-1298.
- Wehlage, G.G., Rutter, R. A. (1984). **Dropping Out: How Much Do School Contribute to The Problem?.** Wisconsin: Wisconsin Center for Education Research.